

Received/ Makale Geliş 04.06.2023
Published / Yayınlanma 31.07.2023
Volume/ Cilt (Issue/ Sayı) 7 (32)
ss / pp 663-671

10.5281/zenodo.8201273
Araştırma Makalesi
ISSN: 2687-5640
pejoss.editor@gmail.com

Sayed Nasim SADAT

<https://orcid.org/0000-0003-4174-5079>

Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümü, Konya / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Alper Tunga ALKAN

<https://orcid.org/0000-0002-8309-7463>

Selçuk Üniversitesi, Akşehir İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Konya / TÜRKİYE

Muhasebe Alanında Kaynak Planlamasına Yönelik Yapılmış Araştırmalar Üzerine Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği

An Assessment of Research on Resource Planning in the Field of Accounting: The Case of Turkey

ÖZET

Günümüzde teknolojinin bilgi toplumuna olan katkılarından biri, bilgiye erişimi kolaylaştırması ve paylaşımında hız sağlamasıdır. Küresel ekonomik ortamda, işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için bilgi işlem teknolojilerini kullanmaları kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmiştir. İşletmelerin küreselleşmesi ve uluslararası sermaye akışının ve üretim birimlerinin yer değiştirmesiyle birlikte, işletme faaliyetlerinin kontrol ve izleme süreçleri daha karmaşık hale gelmiştir. Bu zorluğa yanıt olarak, kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemleri geliştirilmiştir. Bu sistemler, işletmeler için merkezi bir veri tabanı sağlayarak işlem ve finansal bilgilerin kaydedilmesini ve izlenmesini kolaylaştırmaktadır. Bunun yanı sıra kurumsal kaynak planlama sistemleri, muhasebe uygulamalarında verimliliği ve standardizasyonu artırmakta, raporların oluşturulmasını ve verilerin analiz edilmesini mümkün kılmaktadır.

Bu çalışma, kurumsal kaynak planlamasının tanımını ve kapsamını açıklamak ve Türkiye'de muhasebe alanında kurumsal kaynak planlaması ile ilgili yapılan çalışmaları literatür eşliğinde incelemektedir. Araştırma bulguları, kurumsal kaynak planlama sistemlerinin işletme performansı ve muhasebe alanında olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: MRP, ERP, Kurumsal Kaynak Planlaması, Muhasebe.

ABSTRACT

In today's information society, one of the contributions of technology is that it facilitates access to information and allows for faster sharing. In the global economic environment, the use of information technology has become an inevitable necessity for businesses to sustain their operations. The globalization of businesses and the flow of international capital have led to the relocation of production units, making it increasingly challenging to control and monitor business activities. In response to this challenge, Enterprise Resource Planning (ERP) systems have been developed, providing businesses with a centralized database that facilitates the recording and tracking of transactional and financial information. These systems have enhanced efficiency and standardization in accounting practices, streamlining the processes of report generation and data analysis.

This study aims to conceptually address the notion and scope of Enterprise Resource Planning (ERP) and examine the existing literature on ERP in the field of Accounting in Turkey. The research findings demonstrate that Enterprise Resource Planning (ERP) systems have a positive impact on business performance and accounting practices.

Keywords: MRP, ERP, Enterprise Resource Planning, Accounting.

1. GİRİŞ

Günümüzde, sınırların ortadan kalktığı rekabetçi bir iş ortamında, işletmelerin devamlılığını sürdürebilmeleri için kaynaklarını etkin bir biçimde kullanması gerekmektedir. Ancak işletmeler bu yeni ortamlarda, hızlı değişimlerin beraberinde getirdiği yeni fırsatlar ve tehditlerle karşı karşıya kalmaktadır. Rekabet, kurumların hizmet seviyelerinin artmasına neden olurken, gelişen teknoloji ürünlerin yaşam döngülerini azaltmakta ve firmaları yeni teknolojileri benimsemeye mecbur bırakmaktadır. Ayrıca pazar payı kaybetme riski ile karşı karşıya bırakmaktadır. Sürekli değişim gösteren iş ortamında rekabet edebilmek için değişen iş koşullarını önceden tahmin edebilmek ve buna hızlı bir şekilde yanıt verebilmek gerektirmektedir. İşletmeler bu ihtiyaçları karşılayabilmek için; ihtiyaç duyduğu tüm alanları güçlü ve esnek bir şekilde destekleyen bilgi teknolojilerini kullanmalıdır. Bunun için de güvenilir bilgi sistemlerine ihtiyaç duymaktadır. Güvenilir bilgi sistemleri firmalara; lojistik, proje yönetimi, finans, muhasebe, satış, dağıtım, nakliye ve üretim gibi alanlarda yaşanan değişikliklere hızla uyum sağlama ve tepki verme yeteneği kazandırmaktadır. Tüm ihtiyaçları etkin bir

şekilde karşılayabilen sistemlerden biri, kurumsal kaynak planlaması (Enterprise Resource Planning – ERP) sistemleridir (Bayraktar ve Efe, 2006).

Bilgi teknolojilerinin hızla gelişmesi, işletmelerin bilgiyi daha verimli bir şekilde yönetme ihtiyacını doğurmuştur. Muhasebe bilgi sistemleri tarafından desteklenen yeni iş modellerinin geliştirilmesi, işletmelere yeni sistemlerden yararlanma fırsatı sağlamıştır. Bu bağlamda, literatür taraması yapıldığında, kurumsal kaynak planlaması ile ilgili birçok sayıda çalışmanın olduğu ancak muhasebe alanında yetersiz sayıda çalışmaların bulunduğu gözlenmiştir. Bu çalışma; Türkiye’de muhasebe alanında kurumsal kaynak planlamasına yönelik yapılan değerlendirmeler ile ilgili mevcut literatürü incelemeyi hedeflemektedir.

Bu çalışmanın amacı; kurumsal kaynak planlamasının (ERP) tanım ve kapsamını açıklayarak kavramsal bir çerçeve sunmak, Türkiye’de muhasebe alanında Kurumsal Kaynak Planlaması ile ilgili mevcut literatürün incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, konuyla ilgili ulusal dergilerde ele alınan çalışmalar literatür taramasına tabi tutulmuş ve detaylı bir biçimde incelenmesi yapılarak sonuçlara ulaşılmıştır.

2. KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASI (ERP)

İçinde bulunduğumuz serbest piyasa sistemi, işletmelerin ayakta kalabilmeleri için üç temel unsura ihtiyaç duymaktadır. Bunlar; kalite, verimlilik ve maliyettir. Bu unsurlar, işletmelerin sürdürülebilirliği için önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Son zamanlarda da karar verme hızı bu unsurlar arasına girmiştir. Bu durum, işletmelerin piyasa koşullarını önceden tahmin edebilme yeteneği kazanmaları gerekliliğini göz önüne sermektedir. İşletmeler, bu koşullara uyum sağlamak mecburiyetindedirler. Böyle bir durum da gelişmiş ve kapsamlı bir bilgi sistemine ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur.

Modern teknoloji doğrultusunda, kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemi bu koşulların sağlanmasını mümkün kılmıştır. ERP, işletmelerin çeşitli departmanlarının faaliyetlerini entegre eden bir bilgi sistemidir. Bu sistem, işletmelerin kalite standartlarını iyileştirmelerine, verimliliği artırmalarına ve maliyetleri düşürmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, işletmelerin karar verme süreçlerini hızlandırarak piyasa koşullarına daha hızlı uyum sağlamalarına destek olmaktadır. ERP sistemleri, işletmelerin kaynaklarını daha etkili bir şekilde kullanmalarına ve operasyonel süreçlerini optimize etmelerine destek olarak sürdürülebilmesine yardımcı olmaktadır.

2.1. Kurumsal Kaynak Planlamasının (ERP) Tanımı ve Kapsamı

Kurumsal kaynak planlaması (ERP); işletmelere farklı coğrafi bölgelerdeki kaynakları etkin bir şekilde planlama, koordinasyon ve kontrol etme imkânı sunan bir yazılım sistemidir. Bu sistem, işletmelerin stratejik amaç ve hedeflerini gerçekleştirmelerine yardımcı olurken, verimlilik, maliyet kontrolü ve müşteri taleplerini karşılama hususunda da avantajlar sağlamaktadır. Örneğin; üretim sürecinde ihtiyaç duyulan malzemelerin tedarikini ve envanter yönetimini optimize ederek maliyetleri düşürmekte ve işletmenin tedarik zinciri üzerinde daha iyi bir görünürlüğe sahip olmasını sağlamaktadır. Bu sayede stok seviyeleri ve talep daha iyi takip edilmektedir. Tüm bunlar da müşteri taleplerine daha hızlı ve daha doğru bir biçimde yanıt verme yeteneğini arttırmaktadır (Keçek ve Yıldırım, 2009).

ERP sistemi, işletmenin farklı departmanları arasında bilgi paylaşımını ve iletişimini geliştirmektedir. Böylece farklı departmanlar arasında entegrasyon sağlanarak süreçler daha verimli hale gelmektedir. Örneğin; finans, insan kaynakları, satış ve pazarlama gibi departmanlar arasında veri paylaşımı sayesinde işletme içerisinde daha kapsamlı bir görünüm kazandırarak karar alma süreçlerini iyileştirmektedir (Aydın ve Bilgin, 2020). Bu kapsamda, kurumsal kaynak planlama sisteminin birçok avantajı bulunmaktadır. Bu avantajlara; iş süreçlerinde verimlilik artışı, hata oranlarının azalması, daha iyi kaynak yönetimi, daha hızlı ve doğru raporlama, işletmenin rekabet gücünün artması ve daha iyi müşteri hizmeti sunulması gibi etkenler söylenebilmektedir. Ancak, ERP uygulamalarının başarılı bir biçimde hayata geçirilip yönetilebilmesi için doğru planlama ve yönetim süreçleri gerekmektedir.

2.2. Kurumsal Kaynak Planlamasının Tarihsel Gelişimi ve Süreci

1960 yılında, ticari işletmelerde Malzeme İhtiyaç Planlaması (MRP) olarak bilinen bilgisayar tabanlı üretim yönetim sistemi ilk kez yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Bu sistemler, malzeme gereksinimlerinin planlanmasını sağlayan malzeme ağaçları ve stoklarını içermektedir. MRP sistemleri

zamanla geliştirilerek, 1980'lerde Üretim Kaynak Planlaması (MRP II) olarak adlandırılan bir aşamaya ulaşmıştır. MRP II sistemi; satın alma, üretim planlama ve kontrol, muhasebe ve stok yönetimi gibi üretimle ilgili diğer faaliyetleri de içermektedir.

Birçok kavramın değişime uğradığı 1990 yılında, üretim yönetimi alanında da yeni yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Küreselleşme, yüksek teknoloji, kalite anlayışı ve bilgi toplumu gibi faktörler üretim yönetiminde yeni perspektiflerin gelişmesine yol açmıştır. Bu dönemde, üretim faaliyetlerini kapsayan yazılımlara olan ihtiyaç artmış ve bu ihtiyaçları karşılamak için ERP sistemleri kullanılmaya başlanmıştır.

Kurumsal Kaynak Planlama (Enterprise Resource Planning) sistemleri; ürün ağaçları, üretim planlama, muhasebe, satın alma ve stok yönetimi gibi faaliyetlerin yanı sıra satış sonrası servis, bakım onarım, duran varlıklar yönetimi, yatırım ve finans faaliyetlerini de içeren geniş kapsamlı yazılımlardır. Bu sistemler; işletmelerin tüm faaliyetlerini bütünleşmiş bir şekilde yönetmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu sistem, geleneksel sistemlere kıyasla daha fazla veri ve süreci işleyebilme kapasitesine sahiptir. Bu da bir kuruluşun farklı bölümlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için uyarlanabilmektedir (Altay, 2007). Bunun yanı sıra, "Postmodern ERP" sistemleri bir adım daha ileri giderek bir kuruluşun operasyonlarının daha bütünsel bir görünümünü sağlamayı amaçlamaktadır. Bu sistemler, farklı departmanlar arasındaki entegrasyonu artırarak iş süreçlerini daha esnek hale getirip veri analitiği gibi gelişmiş teknolojileri kullanarak daha kapsamlı iş bilgileri sağlamaktadır. Postmodern ERP, kuruluşların daha stratejik kararlar almasına ve rekabet avantajı kazanmasına yardımcı olmaktadır (Çelikkol, 2019).

2.2.1. Malzeme İhtiyaç Planlaması (Material Requirements Planning)

Malzeme İhtiyaç Planlaması (MRP), hammadde ve malzeme gereksinimlerini daha iyi bir biçimde hesaplamak amacıyla ortaya çıkmış bir sistemdir. MRP, nihai ürünlerin üretimi için oluşturulan ana üretim çizelgesi ve ürün ağacı bilgisini kullanarak; hammadde ve yardımcı malzemelerin gereken miktarlarını saptayarak satın alma ve iş emirlerini oluşturan bir envanter yönetim tekniğidir.

Malzeme ihtiyaç planlamasının temel hedefleri arasında; stok yatırımlarının azaltılması, iş akışının iyileştirilmesi, malzeme ve parça eksikliğinin azaltılması, daha güvenli teslimat programlarının uygulanması ve müşteri hizmetlerinin iyileştirilmesi yer almaktadır. MRP, üretim sürecindeki bileşenlerin zamanında temin edilmesini sağlayarak üretim planlamasını optimize etmeyi amaçlamaktadır.

Ancak pazarın daha çok müşteri taleplerine dayandığı bir dönemde, malzeme ihtiyaç planlamasının yetersiz kaldığı görülmüştür. Bu durum, stoklara dayalı üretimden siparişe dayalı üretime doğru bir kaymaya yol açmıştır. Malzeme ihtiyaç planlaması, bu değişime uyum sağlamakta zorlandığı için işletmeler için yetersiz kalmıştır.

Malzeme ihtiyaç planlamasının yetersizliklerinin fark edilmesi ve üretim kaynaklarının etkin bir şekilde planlanması amacıyla Üretim Kaynakları Planlaması (Manufacturing Resources Planning-MRP II) yaklaşımı ortaya çıkmıştır (Keçek ve Yıldırım, 2009).

2.2.2. Üretim Kaynak Planlaması (Manufacturing Resource Planning- MRP II)

Üretim Kaynakları Planlaması (Manufacturing Resources Planning- MRP II), MRP'nin yetersiz olduğu hususları aşmak ve işletmelerin daha etkin bir şekilde kaynaklarını planlamasını sağlamak için geliştirilmiş bir yaklaşımdır. MRP II, üretim faaliyetlerinin yanı sıra finansal planlama, envanter yönetimi, kalite kontrol, tedarik zinciri yönetimi gibi işletme fonksiyonlarını da içeren kapsamlı bir planlama ve kontrol sistemini ifade etmektedir.

MRP II, bir işletmenin tüm kaynaklarını bütünsel bir şekilde planlama ve yönetme amacı gütmektedir. Bu sistemde, üretim kaynakları (hammadde, işçilik, makineler, ekipmanlar) ve işletme kaynakları (finansal kaynaklar, insan kaynakları, tedarik zinciri) entegre bir şekilde ele alınmaktadır. MRP II, ana üretim programının oluşturulmasından başlayarak, malzeme ihtiyaçlarının hesaplanması, üretim planlaması, envanter yönetimi, kapasite planlaması, finansal planlama gibi süreçleri içermektedir (Bayraktar ve Efe, 2006).

MRP II'nin ortaya çıkması, işletmelerin üretim yönetiminde daha kapsamlı bir yaklaşım benimsemelerini sağlamıştır. Bu yaklaşım, işletmelerin rekabet avantajlarını artırmalarına ve değişen

pazar koşullarına daha hızlı ve etkili bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. MRP II, günümüzde birçok işletme tarafından kullanılmakta ve üretim yönetiminin temel bir bileşeni olmaktadır. Bu kapsamda, işletmelerde yaygın olarak kullanılan bazı MRP II yazılım örneklerini aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- FactoryEdge
- ProdSmart
- Epicor
- Oracle NetSuite Manufacturing Edition

Bu yazılım sağlayıcıları, işletmelerin üretim planlama ve envanter yönetimi gibi süreçlerini desteklemek amacıyla MRP II çözümleri sunmaktadır (Hayes, 2020).

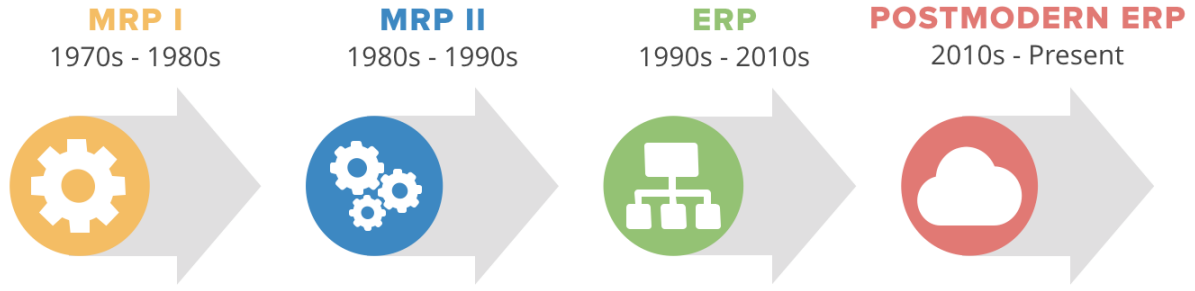
2.2.3. Postmodern Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP)

Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) yazılımları, bir kuruluşun kaynaklarını etkin bir şekilde yönetmeye yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir. Bununla birlikte geleneksel ERP yaklaşımı, büyük ölçekli kuruluşların yatırımlarından en üst düzeyde fayda sağlamaları bakımından her daim uygun olmamaktadır. Bu durumu ele almak amacıyla Gartner, Postmodern ERP olarak adlandırılan yeni bir ERP yaklaşımını önerisinde bulunmuştur. Bu yaklaşım, kuruluşların ERP yazılımlarından en iyi şekilde faydalanarak değerlerini ve etkinliklerini maksimize etmelerine yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır (Gartner, t.y.).

Postmodern kurumsal kaynak planlama (ERP) yaklaşımı, kuruluşların geleneksel ERP sistemlerinin sınırlamalarını aşmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda teknolojik gelişmelere, işletme ihtiyaçlarına ve pazardaki değişikliklere daha hızlı ve esnek bir şekilde adapte olmalarını sağlamaktadır. Bu yaklaşım, kuruluşların ERP yazılımlarından en iyi şekilde faydalanarak değerlerini ve etkinliklerini maksimize etmelerini hedeflemektedir. Ayrıca Postmodern kurumsal kaynak planlaması, bulut bilişim ve mobil teknolojiler gibi yeni teknolojik gelişmeleri de benimsemektedir. Bulut tabanlı ERP çözümleri, kuruluşlara esneklik, ölçeklenebilirlik ve maliyet tasarrufu sağlamaktadır. Mobil erişim ise çalışanların ve yöneticilerin ERP sistemine her yerden erişebilmelerini ve iş süreçlerini yönetebilmelerini sağlamaktadır. Aynı zamanda, işletmelerin iş birliği yapmalarını ve entegrasyonu artırmalarını da teşvik eden bu sistem, diğer iş uygulamaları ve sistemlerle entegrasyonu kolaylaştırarak veri paylaşımını ve iletişimini iyileştirmektedir. Bu durum daha iyi iş birliği, veri bütünlüğü ve karar alma süreçlerine katkı sağlamaktadır.

Postmodern ERP yaklaşımının hedeflerinden biri de kuruluşların daha hızlı ve daha esnek bir şekilde iş süreçlerini dönüştürmelerine ve yenilikçiliklerini artırmalarına yardımcı olmaktır. Değişen pazar koşullarına ve müşteri taleplerine daha hızlı yanıt verebilmek için işletmelerin sürekli olarak iş süreçlerini iyileştirmeleri ve yenilikçi çözümler geliştirmeleri önem arz etmektedir. Dolayısıyla Postmodern ERP, bu dönüşümü desteklemek için esneklik ve adaptasyon kabiliyeti sunmaktadır (Hale, 2018).

Kurumsal kaynak planlaması sistemleri, zaman içerisinde gelişerek işletmelerin verimliliklerini artırmak ve iş süreçlerini entegre etmek amacıyla önemli bir araç haline gelmiştir. Bununla birlikte, ileri teknolojilerin kullanımıyla beraber bulut tabanlı ERP sistemleri, mobil erişim imkânı ve analitik yetenekler gibi yeni özellikler sunmaktadır. Ayrıca e-ticaret entegrasyonu, tedarik zinciri yönetimi ve iş zekâsı gibi işletme ihtiyaçlarına uygun modüller de sunulmaktadır. Şekil 1, Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) sistemlerinin tarihsel gelişimini göstermektedir.

Şekil 1: Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP)'nin Tarihsel Gelişimi, **Kaynak:** Hale, Z. (2018,).

2.3. Kurumsal Kaynak Planlamasının Uygulama Süreci

ERP'nin bir işletmede uygulamaya geçirilme süreci, seçim ekibinin oluşturulmasıyla başlayan ve sistemin uygulamaya konulmasına kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreç, işletmede kurumsal kaynak planlamasının uygulanmasını içermekte ve genel olarak ERP seçim aşaması ve uygulama aşaması olarak değerlendirilebilmektedir.

ERP'nin bir işletmede uygulamaya geçirilme süreci, ERP seçim aşaması ve uygulama aşaması olmak üzere temel olarak iki aşamadan oluşmaktadır. ERP seçim aşaması, işletmedeki ERP ihtiyacının ortaya çıkmasıyla başlamakta ve seçim ekibinin oluşturulması, seçim ölçütlerinin belirlenmesi, alternatiflerin değerlendirilmesi, fayda/maliyet analizlerinin yapılması, seçimin yapılması ve sözleşmenin hazırlanması gibi adımları içermektedir.

ERP uygulama aşamasında ise ilk adım, işletme içinde gerekli alt yapıyı hazırlamaktır. Bu aşamada, uygulamayı destekleyecek süreçlerin, organizasyon yapısının, ilkelerin ve amaçların belirlenmesi ve işletmeye yerleştirilmesi için çalışmalara başlanması gerekmektedir. Uygulama aşaması, proje ekibinin oluşturulmasıyla başlar ve proje ekibine eğitim verilmesi, deneme uygulamaları, genel uygulamaya geçiş ve sonuçların değerlendirilmesi gibi adımları içermektedir.

Meydana gelen süreçlerin herhangi birinde yapılabilecek bir hata, kurumsal kaynak planlamasının başarısını etkileyebilmektedir. Bu sebeple, uygulama süreci bir proje olarak ele alınmaktadır. Özellikle uygulama aşaması sürekli olarak üst yönetimin tercihlerine bağlı olarak tespit edilen başarı faktörlerine göre değerlendirilmektedir (Çelikkol, 2019).

3. KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASININ MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, muhasebe fonksiyonunun işletmelerde değişime uğramasına neden olmuştur. Geçmiş dönemlerde yalnızca devletin zorunlu tuttuğu defterlerin tutulması ve beyannamelerin verilmesi gibi işlemler için kullanılan genel muhasebe programları, günümüzde işletmelerin planlama, kontrol ve analiz için ihtiyaç duyduğu bilgilerin toplanmasında yeterli görülmemektedir. Bu sebeple, işletmeler bu tür işlemleri hızlı, güvenilir ve maliyet etkin bir şekilde meydana gelmelerini sağlayan kurumsal kaynak planlaması projelerini hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Kurumsal kaynak planlama projeleri, işletmelerin muhasebe fonksiyonunu daha etkin ve verimli hale getirmeyi hedeflemektedir. Bu projeler, muhasebe süreçlerini otomatize ederek manuel işlemleri azaltmakta ve verilerin hızlı bir biçimde toplanmasını, işlenmesini ve raporlanmasını sağlamaktadır. Bu sayede işletmeler, finansal verilerin yanı sıra operasyonel verileri de entegre bir şekilde yönetebilmektedir (Yereli, 2007).

ERP sistemleri, işletmelerin muhasebe faaliyetlerini desteklemek için; doğru, güvenilir ve zamanında bilgi sağlamak gibi önemli bir rol üstlenmektedir. Bu sistemler, işletmelerin finansal verilerini tek bir merkezi veri tabanında toplamaktadır. Bu durum, işletmenin tüm birimlerine güncel ve tutarlı veriler sağlama imkânı sunmaktadır. Tüm bunlar işletmenin finansal durumunu daha iyi anlamasını ve etkin bir şekilde yönetmesini sağlamaktadır. Ayrıca maliyet ve gelir izleme, finansal rapor oluşturma ve bütçe yönetimi gibi işlevleri yerine getirerek işletmelere stratejik karar alma süreçlerinde yardımcı olmaktadır (Sevim ve Bülbül, 2016).

4. TÜRKİYE'DE MUHASEBE ALANINDA KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASI İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR: LİTERATÜR TARAMASI

Kurumsal kaynak planlaması, işletmelerin kaynaklarını etkin bir şekilde yönetmelerini sağlayan stratejik bir yönetim yaklaşımıdır. Diğer yandan muhasebe, işletmelerin finansal bilgilerinin kaydedilmesi, raporlanması ve analiz edilmesi sürecini ifade etmektedir.

Bu literatür taraması öncelikle kurumsal kaynak planlamasının tanımını ve temel ilkelerini açıklamaktadır. Daha sonra 2006-2020 yılları arasında Türkiye'de muhasebe alanında kurumsal kaynak planlaması ile ilgili yapılan çalışmaları kapsamlı bir şekilde ele almaktadır.

Bellikli ve Daştan (2020) tarafından; Kurumsal zeka ve muhasebe bilgi sistemi arasındaki etkileşimi araştırmak amacıyla yapılan bir çalışmada, Borsa İstanbul (BIST) 100 Endeksinde yer alan şirketlerin yetkililerine bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre şirketlerin kurumsal zekâ puanı oldukça yüksek olmakla birlikte kurumsal zekâ yöneticiler tarafından önemsenmektedir. Bu çalışma, kurumsal zekâ ve muhasebe bilgi sistemleri arasındaki etkileşim konusunda literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır. Ayrıca Borsa İstanbul 100 endeksinde yer alan işletmelerde kurumsal zekâ ve muhasebe bilgi sistemlerinin kullanımına ilişkin detaylı bir araştırma sunmaktadır. Bu çalışma, işletmelerin kurumsal zekâ ve muhasebe bilgi sistemlerinin kullanımı konusunda daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olmaktadır.

Aydın ve Bilgin (2020) tarafından; Elazığ Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerin Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) kullanım oranlarını ve kullanım alanlarını araştıran bir çalışma sunulmuştur. Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP), işletmenin süreçlerini entegre etmek için kullanılan bir yazılım sistemidir. Bu sistem işletmenin birimleri arasında entegrasyonu sağlar ve tüm birimlere erişim imkânı sunmaktadır. Bu çalışma, Elazığ ekonomisindeki KOBİ'lerin kurumsal kaynak planlaması (ERP) kullanım düzeyini belirlemeyi ve bu kullanımın işletmelerin stratejik çıktıları üzerindeki etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Karacan ve Bayram (2019), yapmış olduğu çalışmada; Kurumsal Kaynak Planlama (ERP) sistemlerinin muhasebe bilgi sistemleri üzerindeki etkisini incelemektedir. 21. yüzyılda ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlarda yaşanan gelişmeler rekabetin küreselleşmesine yol açmaktadır. Değişen koşullara uyum sağlamak ve rekabetçi kalabilmek için işletmelerin kurumsal kaynak planlaması (ERP) gibi bütünleşmiş sistemleri hayata geçirmeleri gerekmektedir. Kurumsal Kaynak Planlama (ERP) sistemleri, bilgi teknolojileri yardımıyla işletmelerin tüm kaynaklarını planlamakta ve bilgi ihtiyaçlarını gidermektedir. Çalışma, ERP sistemlerinin yapısını ve muhasebe bilgi sistemleri ile bütünleştirilmesinin etkilerini araştırmaktadır.

Kestane ve Kurnaz (2019) tarafından yapılan çalışmada; kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemlerinin muhasebe bilgi sistemleri ile entegrasyonunun finansal raporlama süreçlerine, finansal raporlama kalitesine ve finansal performansa etkisi gibi konuların yanı sıra, ERP sistemlerinin muhasebe bilgi sistemleri ile entegrasyonu için gerekli olan faktörler de ele alınmaktadır. Bu faktörler arasında işletme büyüklüğü, işletme yapısı, işletme sektörü, kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemlerinin seçilmesi ve uygulama süreci gibi faktörler yer almaktadır. Bu doğrultuda, kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemlerinin muhasebe bilgi sistemleri ile entegrasyonunun finansal raporlama kalitesini artırdığı ve finansal performansı olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Uçaktürk vd., (2019) tarafından yapılan çalışmada; Kurumsal Kaynak Planlama (ERP) sistemlerinin muhasebe eğitimindeki önemini istihdam edilebilirlik perspektifinden ele alınmaktadır. Meslek Yüksekokulları'nın muhasebe eğitim programlarını bilgi teknolojilerinin değişen dinamiklerine ayak uyduracak biçimde güncellemeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Çalışma, muhasebe öğrencilerine nitelikli profesyoneller olmak için izlemeleri gereken yolu ve teknikleri göstermeyi amaçlamaktadır. Ayrıca muhasebe bölümlerinde verilen eğitimin değiştirilmesinin ve müfredatın çağın gerekliliklerini karşılayacak şekilde yeniden tasarlanmasının sağlayacağı avantajları ifade etmektedir.

Yürekli ve Şahiner (2016) tarafından yapılan çalışmada; kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemlerinin yönetim muhasebesi uygulamaları ve kararları üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, işletmelerin faaliyet alanlarını entegre etmekte ve stratejik karar alma süreçlerini desteklemektedir. Kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemleri; işletmelerin kaynaklarını, bilgi ve fonksiyonlarını tek bir veri tabanı ve uygulama çerçevesinde yönetebilen kurumsal çaplı

sistemler olarak nitelendirilmektedir. Bu sistemler; maliyetleri azaltmakta, işletme performansını artırmakta ve müşteri tatminini sağlamaktadır. Yönetim muhasebesi açısından, ERP sistemi rutin çalışmaları azaltmakla birlikte yeni beceriler ve roller de gerektirmektedir. Yönetim muhasebecilerinin kayıt ve raporlama yanında, analiz ve stratejik planlama yetkinliklerine de sahip olmaları beklenmektedir. Araştırmanın sonucunda; kurumsal kaynak planlama sisteminin yönetim muhasebesi için stratejik bir öneme ve üstünlüğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Sevim ve Bülbül (2016) tarafından yapılan çalışmada; kurumsal kaynak planlaması (ERP) sistemlerinin muhasebe bilgi sistemi üzerindeki etkileri ve verimlilik artışı incelenmektedir. Araştırmanın amacı; ERP sistemlerinin yapısı, özellikleri, tarihsel gelişimi, ana modülleri ve muhasebe bilgi sistemi ile bütünleşik sistem yaklaşımını açıklamakta ve ERP'nin muhasebe bilgi sisteminin verimliliğine katkılarını ortaya koymaktır. Araştırmanın sonucunda; ERP sistemlerinin muhasebe bilgi sisteminin temel yapısını değiştirmede ancak kullanılan teknolojik araçları geliştirdiği ve böylece muhasebe süreçlerini hızlandırdığı, maliyetleri düşürdüğü, kaliteyi artırdığı, raporlama ve denetim yeteneklerini güçlendirdiği ve bilgi kullanıcılarına zamanında, doğru, güvenilir ve tam bilgi sağladığı belirlenmiştir. Araştırma, ERP sistemlerinin muhasebe bilgi sisteminin verimliliğini artırmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Bayraktaroğlu vd. (2014) tarafından yapılan çalışma; kurumsal kaynak planlaması (ERP) başarısının örgütsel performans üzerindeki etkisini Türkiye'de faaliyet gösteren ve Borsa İstanbul'da işlem gören imalat firmaları üzerinde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada hem finansal hem de finansal olmayan performans ölçütleri kullanılmıştır. Ayrıca performans ölçümünde hem nesnel hem de algıya dayalı yöntemlerden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında literatür taraması yapılarak kurumsal kaynak planlama, örgütsel performans ve performans ölçümü kavramları hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra anket formu tasarlanarak 174 firmaya uygulanmış ve 54 geçerli yanıt elde edilmiştir. Verilerin analizi için SPSS 20.0 programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; kurumsal kaynak planlama başarısı ile algılanan firma performansı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş diğer değişkenler arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Araştırma, kurumsal kaynak planlama uygulamalarının firmaların finansal ve finansal olmayan performanslarını arttırmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Çelik (2011) tarafından yapılan çalışmada; Kurumsal Kaynak Planlama (ERP) sistemlerinin muhasebe süreçleri üzerindeki etkisini araştırılmaktadır. Bu amaçla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören firmalarla bir anket çalışması yapılmış ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Kurumsal kaynak planlama sistemleri, işletmelerin muhasebe süreçlerini daha verimli hale getirmek için kullanılmaktadır. Bu sistemler sayesinde, işletmelerin muhasebe kayıtları daha hızlı ve daha doğru bir şekilde tutulabilmektedir. Ayrıca kurumsal kaynak planlama sistemleri işletmelerin maliyet hesaplamalarını da kolaylaştırmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre; kurumsal kaynak planlama sistemleri işletmelerin muhasebe süreçlerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu sebeple, işletmelerin kurumsal kaynak planlama sistemlerini kullanması önerilmektedir.

Demirhan ve Aracıoğlu (2010) araştırmalarında; işletmelerde Kurumsal Kaynak Planlama (ERP) sistemlerinin kullanımı ve finansal performans üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlanmaktadır. Araştırmada; İMKB'de işlem gören imalat firmaları örneklem grubu olarak seçilmiş ve alan araştırması ile panel veri analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; ERP sistemlerinin kullanımı işletmelerin finansal performansını olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle stok devir hızı ve brüt kar marjında olumlu etkiler görülmüştür. Bununla beraber, ERP sistemlerinin kurulumu ve kullanımı sırasında yaşanan sorunlar, sistemin başarı ile uygulanması için gerekli kritik faktörler gibi konular da ele alınmıştır.

Aktaş ve Acar (2009) tarafından yapılan çalışmada; Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) yazılımlarının işletmelerin ihtiyaç duydukları bilgileri üretme konusundaki başarısı ve muhasebe eğitiminde ERP uygulamalarının önemi ve gerekliliği ele alınmaktadır. Araştırmada bulunan ERP eğitim modülü, işletmelerin uyguladıkları faaliyetlerin bütünleşik bir yaklaşımla ele alındığı uygulama ağırlıklı bir program olarak gözlenmektedir. Bu eğitim modülü sayesinde işletme içerisinde malzeme talep edilmesinden üretilmesine, üretimden satışa, ithalattan ihracata, satıştan tahsilâta kadar birçok sürecin beraber ele alınarak, muhasebe eğitimi alan öğrencilere bir genel işletme monografisi sunulmasına imkân tanımaktadır.

Yereli (2007) çalışmasında; Yeni Nesil Kurumsal Kaynak Planlaması Sistemi'nin (ERP) Yönetim Muhasebesi açısından değerlendirilmesini hedeflemektedir. Araştırmanın amacı; Türkiye'deki işletmelerin yeni nesil ERP sistemlerini yönetim muhasebesi çalışmalarında ne kadar etkin bir şekilde uyguladıklarını ve sistemlerinden bekledikleri verimi alıp almadıklarını incelemektir. Araştırma sonuçları; yeni nesil ERP projelerinin planlama, analiz, raporlama, bütçeleme ve modern yönetim muhasebesi uygulamaları üzerinde pozitif etkileri olduğunu göstermektedir. Sistem, yönetim muhasebecileri için rutin görevlerinin yerine analiz için daha fazla zaman sağlamıştır.

Demir ve Bahadır (2006) tarafından yapılan çalışmada; kurumsal kaynak planlaması (ERP) sistemlerinin maliyetlere ve işletme performansına etkilerini incelemektedir. Çalışmada, ERP sistemlerinin giderek yaygınlaştığı ve işletme faaliyetlerinin etkinliğini artıracağına inanıldığı belirtilmektedir. İşletmeler genellikle ERP sistemlerinin vekalet maliyetlerini, bilgi maliyetlerini ve dış iletişim (işlem) maliyetlerini azaltarak performanslarını iyileştirmesini hedeflemektedir. Ancak bu iyileşmenin sağlanması işletmelerin ERP sistemlerinden sağladıkları finansal kazanımları rekabet ortamında düşük fiyatlarla tüketicilere yansıtabilmeleri ve işletmelerin yeni sistemlere uyum sağlayabilmesi gibi şartlara bağlı durumdadır. Çalışmada ayrıca ERP sistemlerinin maliyetleri azaltarak işletme performansına olumlu katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

5. SONUÇ

Günümüz rekabetçi küresel ortamında, kurumların hayatta kalabilmeleri ve gelişebilmeleri için gelecekteki stratejik planlarını doğru ve etkin bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir. Kurumların doğru stratejik kararlar alabilmesi ve rekabet avantajı elde edebilmesi için kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemleri gibi bütünleşik sistemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemleri, dünyanın farklı bölgelerindeki kuruluşlarda muhasebe veya finansal bilgilerin yönetimi ve kullanımının yanı sıra tam zamanlı erişim sağlamak amacıyla aktif olarak kullanılmaktadır.

Kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemi, bir işletmenin tüm kaynaklarını planlamaya ve yönetmeye yardımcı olmak için bilgi teknolojisini kullanan bir yönetim sistemi olarak tanımlanmaktadır. Bu sistem, gerçek zamanlı verilerle faaliyet gösteren işletmelerde, stratejik karar süreçlerinin daha gerçekçi bir şekilde yapılandırılmasını sağlarken, işletmelerde üretim faktörlerinin kullanımının optimize edilmesine ve farklı departmanlar arasındaki koordinasyonun geliştirilmesine önemli katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, muhasebe bilgi sistemlerinin kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemleriyle entegrasyonu, işletmeler için finansal bilgilerin kalitesinin artırılmasını ve faaliyetlerin elektronik ortamda daha fazla kontrol edilmesi gibi önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu sayede işletme faaliyetlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesi, iç ve dış bilgi kullanıcılarına finansal raporlama kalitesinin iyileştirilmesi ve muhasebe bilgi sisteminin performansının artırılması, günümüzde kurumsal kaynak planlama (ERP) sistemleri ile mümkün hale gelmektedir.

Bu çalışma, literatür taramasına dayanarak kurumsal kaynak planlaması (ERP) sistemlerinin işletme performansı ve muhasebe üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, kurumsal kaynak planlama sistemlerinin kullanımının işletmelerin rekabet avantajı elde etmelerine ve stratejik kararlarını destekleyerek operasyonel süreçlerini iyileştirmelerine yardımcı olduğu sonucuna varılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, R., & Acar, V. (2009). Muhasebe eğitiminde bilgisayarlı muhasebeden kurumsal kaynak planlaması (ERP) uygulamalarına geçiş" ERP eğitim modül önerisi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 43-68.
- Altay, U. (2007). *Kurumsal Kaynak Planlaması Üzerine Bir Araştırma*. [Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi]. SB Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Aydın, C., & Bilgin, E. (2020). Elazığ Organize Sanayi Bölgesindeki Kobi'lerde Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) Kullanımı. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 143-136.
- Bayraktar, E., & Efe, M. (2006). Kurumsal Kaynak Planlaması ERP ve Yazılım Seçim Süreci. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 689-709.

- Bayraktaroğlu, S., Uluköy, M., & Akçi, Y. (2014). Kurumsal Kaynak Planlaması Başarısının Firmaların Algılanan ve Ölçülen Finansal Performansına Etkisinin İncelenmesi: Borsa İstanbul İmalat Sektörü Uygulaması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12(23), 277-299.
- Bellikli, U., & Daştan, A. (2020). Kurumsal Zeka ve Muhasebe Bilgi Sistemi Etkileşimi: Borsa İstanbul (BİST) 100 Endeksi'ndeki İşletmelerde Bir Araştırma. *Maliye Dergisi*, 178, 313-335.
- Çelik, M. (2011). Kurumsal Kaynak Planlama Sistemlerinin Muhasebe Süreçlerine Etkisine Yönelik İMKB'de Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 52, 81-94.
- Çelikkol, M. (2019). Bilgi Yönetim Sürecinde Kurumsal Kaynak Planlamasının Finansal Boyutları ve Bir Firmada Uygulanması. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(1), 662-680.
- Demir, V., & Bahadır, O. (2006). Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) Sistemlerinin Maliyetlere ve İşletme Performansına Etkileri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 8(3), 57-70.
- Demirhan, D., & Aracıoğlu, B. (2010). İşletmelerde Kurumsal Kaynak Planlama Sistemlerinin Kullanımı ve Finansal Performans Üzerine Etkileri. *Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 77-96.
- Gartner. (t.y.). Definition of Postmodern ERP - Gartner Information Technology Glossary. *Gartner*. Retrieved December 16, 2022, from <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/postmodern-erp>
- Hale, Z. (2018, January 9). Postmodern ERP: What It Is and Why It's Important. *Software Advice*. <https://www.softwareadvice.com/resources/postmodern-erp-defined/>
- Hayes, A. (2020, November 16). Manufacturing Resource Planning (MRP II): Definition and Example. *Investopedia*. <https://www.investopedia.com/terms/m/manufacturing-resource-planning.asp>
- Karacan, S., & Bayram, G. (2019). Kurumsal Kaynak Planlaması Sistemleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi. *Journal of International Social Research*, 12(65), 1119 - 1123.
- Keçek, G., & Yıldırım, E. (2009). Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) ve İşletme Açısından Önemi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 240 - 258.
- Kestane, A., & Kurnaz, N. (2019). ERP sistemlerinin muhasebe bilgi sistemine entegrasyonu ve finansal raporlamaya yansımaları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (61), 145-158.
- Sevim, A., & Bülbül, S. (2016). Kurumsal Kaynak Planlaması (Enterprise Resources Planning-Erp) Sistemlerinin Muhasebe Bilgi Sisteminin Verimliliğine Etkileri. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 6, 54-70.
- Uçaktürk, A., Uçaktürk, T., & Gümüş, Y. (2019). İstihdam Edilebilme Yeteneği Perspektifinden Muhasebe Eğitiminde Kurumsal Kaynak Planlama (ERP). *8th International Vocational Schools Symposium*, 3, 10-15.
- Yereli, A. (2007). Yeni nesil Kurumsal Kaynak Planlaması Sistemi'nin yönetim muhasebesi açısından değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. Yönetim ve Ekonomi. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 65-80.
- Yürekli, E., & Şahiner, A. (2016). Kurumsal Kaynak Planlamasının Yönetim Muhasebesi Açısından Önemi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(12), 282-289.